

משקפי הקסם של ליאור

היחידה "משקפי הקסם של ליאור" עוסקת בפוטנציאל הטמון ביצירה ספרותית המאפשר כתיבה טיפולית. הכוונה היא להשתמש ביצירה כגורם מזמן כתיבה.

מטרות כלליות:

- לטפח קריאה מושכלת של טקסטים סיפוריים.
- לקדם את התחום החברתי- ערכי בביה"ס באמצעות כתיבה יוצרת.
- להפעיל את התלמיד במצבים חברתיים, שיביאו לשינוי בחשיבתו ובהתנהגותו
- לפתח את עולם הדמיון של הילד.
- לאפשר לכל ילד המאזין לסיפור להציג את עולמו ולבדוק את עצמו. לעורר את הכוחות החבויים בו ולבנות את הדימוי העצמי שלו בעזרת משימת הכתיבה.
- לאפשר לילד לבטא רגשות. לעורר ולעודד אותו למצוא פתרונות למשאלותיו.

קישור לתוכנית הלימודים:

- "קריאת ספרות יפה בבית הספר נועדה בעיקר להעניק חוויות והתנסות אסתטיות, שבאמצעותן יבינו התלמידים טוב יותר את עצמם ואת זולתם, יפתחו את הדמיון והאינטלקט, יפתחו אהבת קריאה ומודעות ספרותית ואת היכולת להעריך יצירות ספרות" (תכנית הלימודים החדשה חינוך לשוני, ירושלים תשס"ג ע' 56)
 - "ייעזרו בשפה לצורך ביטוי העולם הפנימי ולפיתוח מודעות עצמית." (ע' 11 לעיל)
- ניתן ללמד את היחידה במסגרת הנושא השנתי: האחר הוא אני.

משקפי הקסם של ליאור

כתבה: שולה מודן

איירה: אלישבע געש

מודן הוצאה לאור

מבוא

כשאתה משנה את היחס למציאות- המציאות משתנה

תוכן הסיפור הוא מעולמו הקרוב של הילד וישמש כלי לגילוי זוויות ראייה שונות אצל הילד בבואו להתמודד עם המציאות.

הכלי הוא המשקפיים הורדות של ליאור, שמאפשרות לו לראות את המציאות באופן חיובי.

הסיפור מפגיש את הקורא עם מצבים של כעס ועצב ונותן לגיטימציה למצבי רוח משתנים.

הדימוין מאפשר מפלט מהמציאות שמאכזבת אותו, דרכו הוא יכול להגשים את משאלותיו [צעצועים].

אנו מביאים לילדים סיפור שילמד אותם לראות את העולם דרך משקפיים ורודים, מה שיכול להפוך אותם למאושרים יותר.

המטרה היא שידעו כי ניתן לרכוש כלים כדי לקרוא את המציאות בעיניים אחרות ובעיקר לחפש את הטוב בכל מצב. משקפיים ורודים הם אחד השלבים שבדרך.

הספר בא לאפשר לילד לראות את המציאות "בוורוד", לראות את חצי הכוס המלאה. אם נסכים שזוהי מיומנות נרכשת, אנו רק צריכים "לאמן" את הילד.

הסיפור יאפשר לילד לראות שלכל מציאות ניתן לכתוב סיפור אחר, שתלוי בזווית הראייה של המתבונן, או, בשפת הספר- המשקפיים שדרכם הוא מתבונן בסיפור.

תקציר הספר: ליאור הקטן מצא שטר של עשרה שקלים. הוא מחליט לבקר בממלכת הצעצועים של אפרים, כדי לרכוש לעצמו צעצוע. אפרים מציע לו משקפיים מיוחדים: שחורים וגם ורודים. דרך המשקפיים המיוחדים שלו לומד ליאור להתבונן בעולם, שלפעמים הוא ורוד ולפעמים הוא שחור ומייאש. אפרים מלמד את ליאור שגם ברגעים שהוא מתבונן דרך המשקפיים השחורים, אפשר למצוא קצה חוט ורוד.

למי מיועדת הפעילות?

- הספר מתאים לקריאה לילדי הגן ועד תלמידי כיתה ה'.
- משימות הכתיבה מתאימות לתלמידים כותבים בטווח גילים זה.
- הפעילות מתאימה לקבוצה קטנה של חמישה תלמידים ועד כיתה לימוד שלמה. כשעה פרטנית, כשיעור כישורי חיים או שיעור בכתיבה יצירתית.
- בעת הקריאה מומלץ להציג בפני התלמידים את האיורים שבספר [באמצעות מטול או סריקה במחשב] התבוננות בתמונות תעשיר ותעורר את דימונו של התלמיד להבעה ולכתיבה.

משימות כתיבה:

- עצירה ראשונה בסיום קריאת המשפט: "רוצה? כדאי לי? זה שווה?"
1. כתבו מה לדעתכם יעשה ליאור בכסף שמצא?
משימה זו נוגעת בחלומות של הילדים, במה שרצו לרכוש לעצמם ולא יכלו או אולי במחשבה מוסרית, שהילדים יחשבו: אולי ליאור יפרסם מודעה כדי לגלות למי שייך הכסף שמצא? עצירה שנייה בסיום קריאת המשפט: "לכל אחד יש ימים כאלה..."
 2. א. ספרו על יום שבו התעוררתם עם משקפיים שחורים. מה קרה?
ב. ספרו על יום שבו התעוררתם עם משקפיים שחורים והפכתם אותם למשקפיים ורודים.
- האם הצלחתם לעשות את השינוי? אילו קשיים התעוררו כשניסיתם לעשות שינוי?**
2. א. משימה זו נותנת לגיטימציה להיות לפעמים "הפוכים" כמו דובי לא לא. להרגיז את הסביבה לריב עם חבר ולהנזף ע"י מורה או הורה. לדעת שימים כאלה עוברים ואפשר להרגיש טוב למחרת. אבל צריך להתאמץ כדי לראות את הטוב.
 2. ב. משימה זו מתאימה לילדים בוגרים יותר. המורה יבחר את הפעילות המתאימה לאוכלוסיית היעד שלו.

סיום קריאה ומשימה לביצוע בבית או לאחר ההפסקה.

3. א. צאו לחצר התבוננו בחברים. ספרו על מריבה בחצר. מה גרם לה? כיצד הסתיימה?

3. ב. חבשו משקפיים ורודים, ספרו שוב על המריבה. האם הסיפור השתנה? במה?

משימה זו יבצעו הילדים אחרי הפסקה. בהנחה שהכיתה עסקה בנושא שעתיים רצופות אפשר לבצע אותה בבית.

משימה זו מטרתה לספר את סיפור ההפסקה, זוהי שעה מאוד אינטנסיבית, מלאת התרחשויות, התנגשויות ואמוציות. בזמן הזה צריכים הילדים לתרגל מיומנויות וכישורים חברתיים, שלחלקם הם מאוד קשים. המשקפיים הוורודים יכולים לעזור לילדים, במקרה זה, לתרגם התרחשויות באור חיובי. זוהי משימת התנסות ביישום היכולת של הילד לתאר מצבים דרך משקפיים שחורים ולחפש קצה חוט ורוד.

פעילות יצירתית

בשיעור זה יכינו הילדים את משקפי הקסם שלהם. הפעילות הממשית של חבישת משקפיים וורודים ממחישה לילדים את הרעיון המופשט, במידת מה, לראות הכול בוורוד.
[נספח א'-משקפיים. נספח ב'-הוראות ליצירת המשקפיים]

מהלך השיעור

הצעות דידקטיות –

היחידה "משקפי הקסם של ליאור" עוסקת בפוטנציאל הטמון ביצירה ספרותית המאפשר כתיבה טיפולית. הכוונה היא להשתמש ביצירה כגורם מזמן כתיבה. הקריאה בפני התלמידים תהיה מחולקת לשלושה חלקים. בסיום כל חלק יקבלו התלמידים משימת כתיבה. עזירה ראשונה בסיום קריאת המשפט: "רוצה? כדאי לי? זה שווה?". עזירה שנייה בסיום קריאת המשפט: "לכל אחד יש ימים כאלה". זהו אמצעי מובהק להגברת המעורבות של התלמיד בסיפור. התלמיד יזדהה עם דמותו של ליאור, יתעמת עם הדילמות שלו, עם החלומות, החוויות והפחדים של ליאור.

קריאה קולית של המורה והצגת איורים מתוך הספר.

הקריאה מקוטעת, תהיה הפניה למשפט שמסיים כל חלק, בשני מקומות. עזירה ראשונה בסיום קריאת המשפט: "רוצה? כדאי לי? זה שווה?". עזירה שנייה בסיום קריאת המשפט: "לכל אחד יש ימים כאלה"... משימת כתיבה ראשונה לפרק זמן של 3-5 דקות בהתאם לגיל הכותבים: המורה תיידע את התלמידים מהו פרק הזמן שעומד לרשותם. חשוב לציין שפעילות זו מתאימה גם לתלמידים מתקשים בעלי לקויות למידה. [במשימה 1 ניתן לאפשר להם אף לצייר במקום לכתוב]

קריאת הקטעים שכתבו 5-8 לומדים: חובה לאפשר לתלמידים שרוצים בכך לקרוא את יצירתם. בקבוצה הקטנה רצוי לאפשר לכל משתתף לשתף את הקבוצה במחשבותיו. לפעילות זו חשיבות בכך שהיא מעשירה את הסיפור הגרעיני ומוסיפה לו רבדים חדשים מעולמו של התלמיד. בשלב זה כל התלמידים מעורבים ומרוכזים בתוכן הסיפור. הם יכולים להעשיר את הקבוצה כשיספרו על חלומותיהם ועל עולם הדימיון שלהם.

התייחסות המורה: תפקיד המורה: להנחות, לסייע, לעורר ולטפח את היצירתיות של הכותבים. המורה מאזין לתלמידים ומקבל את תשובותיהם. התייחסותו תהיה תמיד אמפתית, מתעניינת, חיובית ובונה: "מאוד מעניין" "איזה רעיון נפלא?" וכו'. זאת כדי לטפח ולעודד כתיבה וחשיבה יצירתית. אין להעיר על

טעות לשונית או תחבירית [לזכור שהמשימה טיפולית], חשוב להבין שבכתיבתם משתפים אותנו התלמידים בחוויותיהם, ניסיון חייהם ובלבטיהם הרגשיים.

קריאת חלק ב'

כתיבה והתייחסות של המורה

קריאת חלק ג' [סיום קריאת הספר]

הפעילות תימשך שיעור כפול [שעתיים]

הרחבת הפעילות:

המורה יציע לילדים לקרוא יצירות שעוסקות בנושא. המורה יכול לפנות לתלמידים בהצעה להביא לכתה, ספר שהינו בעל רעיון דומה. תלמידים שיביאו ספרים כאלה יספרו עליהם ויסבירו מדוע בחרו בהם. יש חשיבות רבה ואף חובה, להתייחסות של המורה אל ספרים שהילדים מביאים. יצירות נוספות לקריאה:

*"משקפי הקסם של אמיר" / לימור טלמור, הוצאת רימונים, 2010

* "משקפיים וורודות" / נתן אלתרמן

היחידה פותחה ע"י שרי בר נוי, המרכז לתכנון לימודים למידה והערכה, מכללת בית ברל © כל הזכויות שמורות.